

Joan Roura-Parella
Arxiu Família Roura-Parella

Joan Roura-Parella, un pedagog culturalista a Nova York

Roura-Parella és probablement un dels nostres intel·lectuals exiliats més destacats, per bé que injustament oblidat, potser perquè es va mantenir al marge de la discussió política alhora que compartia un ideari de pau i concòrdia d'acord amb la seva religiositat quàquera.

Per **Conrad Vilanou Torrano**

L'edició de *The New York Times* del dimecres 28 de desembre de 1983 va donar la notícia de la mort del pedagog català Joan Roura-Parella, professor emèrit de la Wesleyan University, esdevinguda aquell dilluns 26 en el Middlesex Memorial Hospital de Middletown (Connecticut) a l'edat de vuitanta-sis anys. S'hi afegia la següent informació: «A native of Catalonia, Professor Roura-Parella left Spain during its civil war. He was a professor of psychology at the University of Mexico from 1939 to 1946 and then joined Wesleyan, remaining there until his retirement in 1965».

Nascut a Tortellà (1897), havia estudiat magisteri a l'Escola Normal de Girona, va passar després a l'Escuela de Estudios Superiores del Magisterio de Madrid, d'on va sortir amb el número u de la secció de ciències, i va accedir el 1923 a la plaça de professor de pedagogia de l'Escuela Normal de Las Palmas de Gran Canaria, on va romandre

fins al 1930. A Madrid s'havia familiaritzat amb l'ambient de la Institución Libre de Enseñanza, quan feia pocs anys que Francisco Giner de los Ríos havia mort (1915), i havia assistit com a alumne oient a les classes de pedagogia que Manuel Bartolomé Cossío va impartir a la Universidad Central durant el bienni 1917-1919. Allà va absorbir l'esperit liberal i la voluntat de renovació pedagògica que desprenia la Institución Libre de Enseñanza amb el seu projecte regeneracionista, que apellava a l'educació per aconseguir la reforma de l'Espanya contemporània. Es pot afegir que durant aquells primers anys de formació i exercici professional es va dedicar a conrear una pedagogia de base científica, d'acord amb els postulats de les ciències experimentals. Ara bé, entre el 1930 i el 1932 va gaudir d'una pensió que el va portar a la Universitat de Berlín, on va ser captivat pel magisteri d'Eduard Spranger, que el va introduir en les ciències de l'esperit. Si fins llavors havia cultivat l'estudi de la pedagogia experimental, amb una base psicològica, a partir d'aquell moment es va impregnar d'un culturalisme pedagògic en sintonia amb la tradició de les ciències de l'esperit (Schleiermacher, Dilthey, Spranger).

D'acord amb aquesta tradició, que emfasitza la importància del comprendre (*Verstehen*) en detriment de l'explicació causal (*Erklären*) de la ciència experimental, sempre és l'esperit, o, si es vol, la cultura, qui educa, a través d'un doble moviment d'apropiació i producció segons el qual l'ésser humà es forma gràcies a la cultura i, al seu torn, participa en la construcció dels béns culturals que marquen el sistema axiològic de la societat i que orienten el sentit de l'educació, que ha d'apuntar vers allò més noble i ideal, és a dir, els valors ètics, estètics i religiosos. Per tant, va entendre l'educació com una empresa viva que havia d'espiritualitzar l'ésser humà, des de la seva edat més tendra, a fi de transportar-lo del món de les coses materials a la zona més elevada de l'esperit. Ben mirat, es tractava d'una pedagogia idealista, amb reminiscències platòniques, que aspirava a reconduir el rumb d'una societat en crisi, fruit de la deshumanització del procés del treball, cada vegada més mecanitzat, per la qual cosa va potenciar l'experiència

estètica dels infants per tal de promoure aquell món de valors ideals.

Poliglota consumat i viatger empedreït, Roura-Parella va visitar durant la dècada de 1920 diversos països europeus i es va contagiar de l'esperit pacifista de Ginebra, la qual cosa donaria sentit a la seva trajectòria personal, sempre allunyada dels conflictes bèl·lics i favorable a l'entesa a través de la pau i la concòrdia dels pobles. Per tant, la seva opció sempre va ser pedagògica, en el sentit que l'Europa dels anys trenta —sota la influència de la figura emblemàtica de Goethe, el centenari de la mort del qual es va commemorar el 1932— només podia esdevenir una mena de província pedagògica on dominessin la cultura i la flama de l'esperit humanista, quelcom que els totalitarismes de l'època van arrabassar de manera violenta.

En fi, Roura-Parella va formar part de la generació republicana que va rebre el magisteri d'intel·lectuals com ara Jaume Serra Húnter i Joaquim Xirau. No és estrany, doncs, que formés part del quadre de professors de la Facultat de Filosofia i Lletres i Pedagogia de la Universitat de Barcelona, on impartia classes de Didàctica en sintonia amb el seu culturalisme pedagògic. Altrament, també va impartir docència a l'Escola Normal de la Generalitat de Catalunya, que va significar una aposta per la renovació de la formació dels mestres d'acord amb els ideals del moviment de l'Escola Nova. Igualment, s'ha de recordar que Roura-Parella va ser el primer doctor en Pedagogia per la Universitat de Barcelona, amb un treball titulat *Educació i ciència*, dirigit per Joaquim Xirau i defensat públicament el dimecres 28 d'octubre de 1937, un treball que va sortir a la llum el 1940 en l'exili mexicà.

Des d'un punt de vista polític no va militar en cap partit, per bé que sempre va donar suport a la República Espanyola, la qual va representar en diverses ocasions a l'estranger durant els anys de la Guerra Civil. Així, doncs, la nit del 23 de gener de 1939 va emprendre el camí de l'exili tot formant part de la comitiva de professors de la Universitat i altres intel·lectuals entre els quals es trobava el poeta Antonio Machado. És evident que aquell viatge

«Va estudiar a Alemanya a començaments dels anys trenta, on va quedar captivat pel magisteri d'Eduard Spranger.»

va marcar el seu itinerari personal i intel·lectual, sobretot quan, a mig camí de l'exili, va cedir el torn al poeta per pujar a l'ambulància en què viatjaven. Llavors Machado va renunciar a ser el primer perquè posseïa tot el temps del món, situació que el va impressionar per sempre més. «Fijo en nosotros está aquel día triste de invierno en que rondándole ya la muerte hemos visto al poeta aguardando, con estoica serenidad, el momento de subir al vehículo que tenía que conducirlo al destierro. Sin prisas, quiso ser el último en subir a la ambulancia. Un hombre de ese temple ha superado la corriente del tiempo y vive ahora desde los dominios de la eternidad» (Roura-Parella, 1950, p. 209).

De fet, Roura-Parella considera que Machado «creyó siempre en la eternidad del espíritu porque vivió esencialmente toda su vida muy por debajo (o por encima) de la vida común, rutinaria y superficial». Per consegüent, va estimar que Machado era una «veu de Déu» i «purificador de la sensibilitat espanyola». D'alguna manera, Roura-Parella també va procurar al llarg de la seva vida seguir aquest camí a través d'una «educació viva» que permetés accedir a l'esfera espiritual on, a més de poder escoltar el ressò de la veu divina, es vivifiqués l'ànima per mitjà de l'educació, de la cultura i d'una religiositat cristiana de signe franciscà que entroncava amb el cristianisme primitiu i que va quallar en la seva adscripció quàquera.

En la revista *The Friend*, Roura-Parella va publicar l'extensa nota «Religious experience and the Quakers», en què deixa constància dels aspectes del moviment quàquer (Roura-Parella, 1945, p. 11). Tot seguit apuntem alguns d'aquests principis, segons el que ell mateix detalla en el seu article: presència del sentiment religiós en el cor de l'home («Religion signifies the perception of God in the heart»); Crist com a model que cal seguir i imitar («Jesus is the model of that exemplary morality»); mística i observança de l'Evangeli («This Quaker religion is a pure mystic Christianity in which is preserved the spirit of the Gospel»); respecte, tolerància i condemna de qualsevol tipus de violència («Sacred respect for the

life of others, toleration, and liberty and complete condemnation of wars»); valoració de la relació interpersonal i de l'amistat («In the soul of the Quaker the “I” and the “You” coincide»), i rebuig de qualsevol tipus de discriminació («To give, to serve, to devote himself to the whole body without distinction of sex, class, people, creed, or race»). En resum, tot un projecte de vida que va marcar per sempre més la seva docència universitària i la seva visió del món.

Imbuït d'aquest ideal, després de romandre uns anys, entre el 1939 i el 1945, a Mèxic, on es va casar amb Teresa Ramon i Lligé —una dona de gran sensibilitat— i on va participar en les activitats de la UNAM, el 1946 es va incorporar al Departament of Romance Languages and Humanities de la Wesleyan University, a Middletown (Connecticut), on va impartir classes dinou anys, fins al 1965, en què va passar a ser professor emèrit. Des del 1984, aquesta universitat americana convoca el Juan Roura-Parella Prize per a alumnes encara no graduats: «an undergraduate whose work represents the kind of catholic curiosity and general learning that Professor Juan Roura-Parella exemplified». Altrament, el record de Roura-Parella persisteix encara avui, tal com demostra el fet que l'any 2007 es dedicà un banc del campus de la Wesleyan University al matrimoni Roura-Parella. Lamentablement, si el nom de Roura-Parella és present a la Wesleyan University, a la Universitat de Barcelona —de la qual va ser professor i on es va doctorar— roman en un oblit gairebé absolut. ●

Referències

- ROURA-PARELLA, Joan (1945). «Religious experience and the Quakers». *The Friend* (Filadèlfia), vol. 119, núm. 11.
- ROURA-PARELLA, Joan (1950). *Tema y variaciones de la personalidad*. Mèxic: Universidad Nacional (Biblioteca de Ensayos Sociológicos).